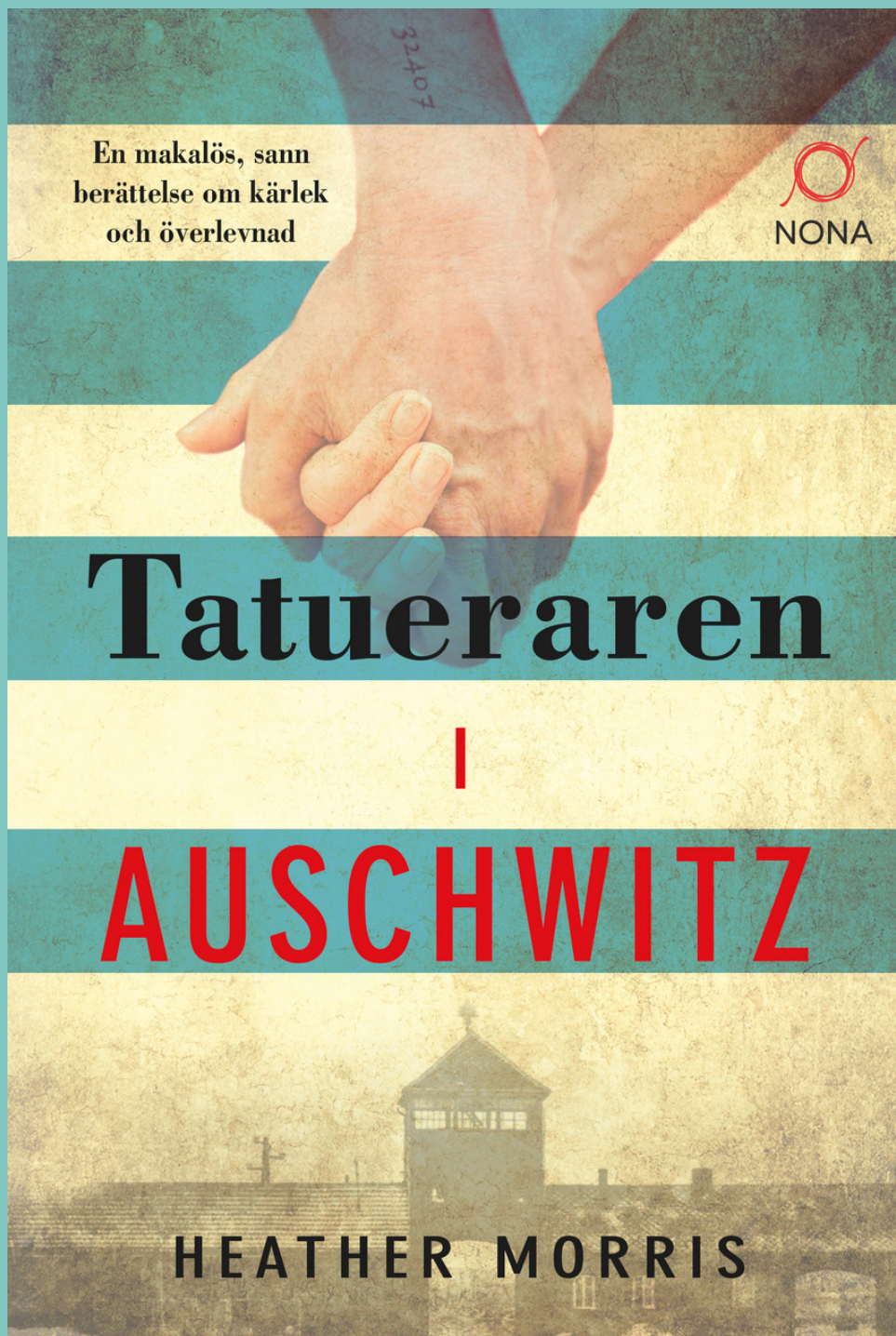


Lärarhandledning

Uppgifter och förslag kring hur
ni kan arbeta med bokens innehåll.



Om lärarhandledningen

DEN HÄR LÄRARHANDLEDNINGEN är framtagen till boken ”Tatueraren i Auschwitz” av Heather Morris, en berättelse baserad på en sann historia, som utspelar sig i koncentrationslägret Auschwitz II – Birkenau under förintelsen. Boken är lämplig från 15 års ålder och kan med fördel användas vid ämnesövergripande arbete, så att eleverna får möjlighet att utveckla förståelse för förintelsen både utifrån ett fakta- och ett upplevelseperspektiv. Här ges även bra tillfällen att ta upp källkritiskt tänkande, då boken visserligen handlar om en sann historia, men samtidigt har fiktiva delar.

I lärarhandledningen finns uppgifter och förslag kring hur ni kan arbeta med bokens innehåll. Inledningsvis hittar du en kort sammanfattning av bokens handling. Därefter följer uppgifter att göra före, under och efter läsning av boken. Avslutningsvis finns förslag på skrivuppgifter samt kopieringsblad som hör till uppgifterna.

Kort sammanfattning av bokens handling

Tatueraren i Auschwitz är en roman baserad på den sanna historien om Lale Sokolov, som under nästan tre års tid satt fängslad i koncentrationslägret Auschwitz - Birkenau. Handlingen utspelar sig från 1942, då Lale kommer till lägret och skildrar händelser och människor han möter fram till dess att han lämnar lägret 1945.

Lale blir, kort efter sin ankomst, lägrets tatuerare, den som tatuerar in fängnumret på de som anländer och blir utvalda att ”leva”. Många människor kommer i hans väg, och Lale gör det han kan för att hjälpa de han möter. En av dem är Gita, som blir hans livs stora kärlek. Lale bestämmer sig för att inte bara han, utan även Gita, ska överleva lägret. Boken handlar om deras liv och kärlek i lägret, men också om människorna omkring dem, i en tillvaro där allt handlar om överlevnad och svåra val.



Arbetet med boken

Uppgifterna i lärarhandledningen ger möjlighet att arbeta med bokens innehåll på olika sätt inför, under och efter läsning.

Syftet med uppgifterna inför och under läsning är ett ge eleverna en förståelse för bokens handling och händelser. De frågor som tas upp i handledningen är endast ett urval. Bokens handling är omfattande och kommer säkert att väcka många tankar hos eleverna. För att uppmuntra dem att skriva ner sina funderingar och allt de inte förstår, kan ni använda kopieringsunderlaget på s. 7. Där har eleverna möjlighet

att på ett strukturerat sätt, dokumentera sina tankar och frågor, så att ni sedan kan diskutera dem tillsammans.

Uppgifterna efter läsning består av två typer av diskussionsfrågor. Den ena är övergripande frågor av mer reflekterande karaktär, den andra delen har ett litterärt fokus. Här finns även mer information kring hur boken kom till och författaren, Heather Morris.

Avslutningsvis finns tre skrivuppgifter av lite olika karaktär. Antingen kan eleverna välja uppgift eller så bestämmer du vilken som passar bäst. Uppgifterna kan även spridas ut och användas vid olika tillfällen under arbetet med boken.

Introducera boken

Titta tillsammans på omslaget. Vad tänker eleverna när de hör titeln? Känner de till Auschwitz? Vad kan en tatuerare göra i Auschwitz?

Läs prologen högt. Den handlar om Lales första möte med Gita. Begreppet prolog återkommer i samband med diskussionsfrågorna, i nuläget räcker det med att eleverna förstår att det är en inledning där författaren beskriver en situation som återkommer senare i boken. I kapitel ett tas man sedan tillbaka i tiden till de händelser som leder fram till mötet. Låt eleverna berätta sina tankar och funderingar kring det som händer i prologen.

Berätta att den bok ni nu ska läsa baserar sig på en sann historia. Författaren, Heather Morris, intervjuade huvudpersonen, Lale Solokov, under tre års tid. Hans älskade hustru Gita hade precis dött och han ville berätta deras historia innan han återförenades med henne.

Om ni har möjlighet kan ni gärna titta på författarens egen introduktion av boken på Youtube ”Heather Morris discusses meeting Lale Sokolov”,

<https://youtu.be/70pxBGXkm9E>. Det finns även en film som visar Lale själv. Trots att den är skapad som reklam för boken, är den väl värd att titta på, för att ge liv åt allvaret i bokens handling.

Det är viktigt att betona att även om historien är sann, så är inte varje detalj i boken det. Under arbetet med boken är det därför bra att varva berättelsen med att ta reda på fakta.

Frågor till bokens kapitel

Frågorna här är tänkta att vara ett komplement till elevernas egna tankar och funderingar, som de med fördel kan samla med hjälp av kopieringsunderlaget på s. 7.

Kapitel 1

- Varför befinner sig Lale på tåget?
- Vad händer med Lales kostym?
- Vad är block 7?

Kapitel 2

- Vad är en kapo?
- Varför har Lale en gul stjärna på sig?
- Varför svimmar Lale?
- Vad är det som gör att Lale blir tatuerare?

Kapitel 3

- Vem är mannen i den vita rocken?
- Vad tror du hände med Pepan?
- Varför säger Baretski att Lale behöver skyddas?

Kapitel 4

- Vem är fånge 4562?
- Hur lyckas Lale skicka ett meddelande till henne?

Kapitel 5

- Varför får Gita ingen frukost dagen efter att hon träffat Lale?
- Varför vill Gita inte säga hela sitt namn till Lale, tror du?

Kapitel 6

- Vilka är Viktor och Juri?
- På vilket sätt får Lale nytta av att lära känna dem?

Kapitel 7

- En söndagsmorgon dyker inte Gita upp. Varför?
- Hur överlever Gita?

Kapitel 8

- Hur har Jakub hamnat i lägret?
- På vilket sätt får han hjälp av Lale?

Kapitel 9-10

- Vilka är de som får ett Z tatuerat före sina nummer?
- Vad får Lale för relation till romerna i lägret? Hur skulle det ha varit om de inte varit i lägret?
- Varför tror du Lale föreslår att romerna ska börja undervisa barnen?

Kapitel 11

- Vad händer vid selektionen?
- Varför blir Lale rädd för Mengele?

Kapitel 12

- Hur reagerar fångarna när Lale säger att de ska spela fotboll mot lägrets vakter?
- Varför säger Lale att de inte får vinna fotbollsmatchen?

Kapitel 13

- Hur får Gita reda på vad som hänt med hennes familj?
- Varför berättar hon ingenting för Lale?

Kapitel 14-15

- Vad är Sonderkommando?
- Hur reagerar Lale på besöket i gaskammaren?
- Varför blir Gita arg på Lale?

Kapitel 16

- Vad vill de som knackar på Lales dörr?
- Hur gör Lale för att hjälpa?

Kapitel 17

- Varför tycker Lale att Cilka är en hjälte?
- Vad tycker du?

Kapitel 18

- Vad händer när fångarna ser flygplanet?
- Varför ger händelsen med flygplanet Lale hopp?

Kapitel 19

- Vad gör de två SS officerare i Lales rum?
- Hur överlever Lale?

Kapitel 20

- Vad får Lale göra i block 31?
- Hur kommer han därifrån?

Kapitel 21

- Varför säger Baretski att Lale är som en katt?
- Varför fortsätter Lale att ta emot värdesaker?

Kapitel 22

- Vad händer med romerna?
- Varför säger Leon att Lales tatueringsnål gått sönder?

Kapitel 23

- Vad är det för explosioner som Gita och Lale hör?
- Varför blir Lale hoppfull?

Kapitel 24

- Varför är det färre nya fångar som kommer till lägret?
- Vad får Lale att vakna mitt i natten?
- Varför ropar Gita sitt namn till Lale?

Kapitel 25

- Hur lyckas Gita fly?
- Vart tar hon vägen?

Kapitel 26

- Var hamnar Lale?
- Hur tar han sig därifrån?
- Varför säger Lale att han inte är jude?
- Hur flyr han från lägret i Wien?

Kapitel 27

- Hur kommer det sig att Lale börjar jobba för de ryska soldaterna?
- Vad är det Lale ska göra?
- Hur lyckas Lale ta sig till Slovakien?

Kapitel 28

- Vad har hänt med Lales familj?
- Hur hittar Lale Gita?

Fakta och källkritik

TATUERAREN I AUSCHWITZ är baserad på en sann historia, men det betyder inte att allting i boken är sant, vilket kan vara bra att tydliggöra för eleverna. Boken har fått kritik för att flera faktafel förekommer. Författaren, Heather Morris, poängterar att hennes bok är Lales berättelse, inte en faktabok om förintelsen. Berättelsen kan däremot användas som utgångspunkt för att ta reda på fakta.

Elevernas historieböcker är en givetvis en bra källa. På "Forum för levande historia" (<https://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/forintelsen>) finns faktatexter kring det mesta som tas upp i berättelsen om Lale.

På UR Play (urplay.se) finns programserien UR Samtiden – Förintelsens överlevande berättar. (<https://urplay.se/program/187226-ur-samtiden-forintelsens-overlevande-berattar>). Där kan ni se intervjuer med överlevande, som berättar sina berättelser. Intervjuerna finns i hela versioner och i utvalda, kortare delar.

Om eleverna själva söker fakta är det mer viktigt än vanligt att ta upp och diskutera källkritiskt tänkande, eftersom t.o.m. det finns de som hävdar att förintelsen inte inträffat. Diskussionsmaterial kring detta finns på Skolverkets hemsida, under Skolutveckling (<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/historia-att-arbeta-med-kontroversiella-fragor>).



Diskussionsfrågor

De här frågorna är tänkta att användas när ni läst hela boken. Låt eleverna först fundera enskilt och sedan diskutera i grupp innan ni sammanfattar tillsammans.

1. Hur skulle du beskriva Lale?
2. Vad var det som gjorde att Lale överlevde tiden i lägret, tror du?
3. Vad var det som gjorde att Gita överlevde?
4. Lale gjorde många svåra val i lägret. Tyckte du att alla hans val var bra eller var det någon gång du tycker att skulle ha handlat annorlunda?
5. Vad tror du Lale menade med sitt motto "Att rädda en är att rädda en hel värld"?
6. Gör två kolumner på ett papper. Skriv "Fick hjälp av Lale" i den ena kolumnen och "Hjälpte Lale" i den andra. Skriv namnen i rutan nedan i den kolumn ni tycker att de passar. En del namn kanske passar i båda kolumnerna eller så kanske de inte passar in alls.

Aron Pepan Gita Baretski Nadya Cilka Leon
Jakub Viktor Juri Mendel Bauer Friedrich

Fick hjälp av Lale

Hjälpte Lale

Om författaren

Heather Morris föddes på Nya Zeeland men bor numera i Australien. Hon inledde sitt författarskap med att skriva filmmanus, det efter att ha deltagit i flera kurser i ämnet. År 2003 presenterades hon för "en äldre gentleman" som sa att ha en historia att berätta. Det var Lale Sokolov eller Ludwig Eisenberg, som han ursprungligen hette. Lale ville att Heather skulle berätta historien om honom och hans hustru Gita, som nyligen gått bort. Heather tillbringade flera

år med att lyssna till och skriva ner Lales berättelse. Hon skrev först historien som ett filmmanus, men efter att ha haft svårt att hitta en producent, omarbetade hon sitt manus till en bok, *Tatueraren i Auschwitz*.

Vill ni läsa mer om Heather Morris, så har hon en egen hemsida: heathermorrisauthor.com. Det finns även flera intervjuer med henne på Youtube.

Om boken

Här är förslag på frågor att diskutera kring hur författaren har valt att utforma boken. Det viktiga här är inte att eleverna reflekterar över svaret, att man som författare gör olika val när man skriver en text.

- Hur använder författaren prologen? Varför tror du hon valt att göra så?
- Vad är en epilög?
- Vad innehåller epilogen i boken?
- Hitta andra böcker som innehåller prolog/epilog och jämför hur de används där.
- Vem är berättare i boken?
- Läs mer om olika berättarperspektiv (t.ex. på skrivguider.se). Diskutera författarens val, varför har hon inte skrivit i t.ex. jag-form?
- Är boken skriven som en lång sammanhängande berättelse eller i kortare avsnitt? Varför är det så, tror du?

Skrivuppgifter

Här är förslag på skrivuppgifter i anslutning till boken. Antingen kan eleverna välja uppgift eller så bestämmer du som lärare vilken uppgift som passar.

Vilket är ditt motto?

Lale hade ett talesätt som man kan säga var hans motto: ”Att rädda ett liv är som att en hel värld.” Det styrde och påverkade många av hans handlingar i lägret.

Har du något motto? Om du inte har det, leta på nätet eller i böcker och välj något som du tycker passar dig och ditt sätt att vara. Motivera ditt val och beskriv varför just det talesättet passar in på dig.

Byt berättarperspektiv

I epilogen och i kapitel 3 beskrivs första mötet mellan Lale och Gita, sett ur Lales ögon. Beskriv samma händelse ur Gitas perspektiv. Vad kan hon ha tänkt och känt?

Vad har vi lärt oss av förintelsen?

Lale har svårt att förstå hur människor kan utgöra ett hot bara genom att tillhöra en ras. Vad tänker du? Har vi lärt oss något av det som hände under förintelsen? Eller skulle något liknande kunna hända igen? Skriv en argumenterande text där du för fram dina tankar och åsikter.

